

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТАНОВИЩЕ

От: Доц. д-р Николай Евгениев Крушков, *професионално направление 3.8 „Икономика“ (Управление на конкурентоспособността), Университет за национално и световно стопанство (УНСС).*

Относно: *Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Икономка и управление“, катедра „Национална и регионална сигурност“, факултет „Икономика на инфраструктурата“, Университет за национално и световно стопанство.*

Автор на дисертационния труд: *Тиана Атанасова Калеева.*

Тема на дисертационния труд: *„Повишаване сигурността на транспортната критична инфраструктура чрез приложение на поведенчески анализ“.*

Основание за представяне на становището: *Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 3052/08.11.2023г. на зам.-ректора по НИД и МС на УНСС.*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 934/27.04.2020г., в професионално направление „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (икономика на отбраната и сигурността)“, докторска програма към катедра „Национална и регионална сигурност“, факултет „Икономика на инфраструктурата“, Университет за национално и световно стопанство.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Обемът на представения дисертационен труд е от общо 217 страници, като основният текст е 163 страници.

Дисертацията е структурирана в увод, четири глави, общи изводи и заключение, включени са и списък на използваните съкращения, терминологичен речник, списък с

използвана литература, приложения, както и списък с таблици и фигури. Използваните литературни източници са 248 и са на български и английски език, включващи: нормативни документи, научни статии и доклади, книги, монографии, дисертации, учебници и други източници на информация. Публикациите по дисертацията са 4 на брой.

Актуалността на изследването се обуславя от обективния и задълбочен анализ на все по-значимата роля на транспортния сектор и на транспортната критична инфраструктура в съвременните обществени отношения и съотносимите процеси в политически, икономически и социален контекст, както на национално, така и на регионално и на глобално ниво.

Обектът на изследване е сигурността на транспортната критична инфраструктура.

Предметът на изследване обхваща дейностите по прилагане на поведенческия анализ за подобряване на сигурността на транспортната критична инфраструктура.

Основната теза стъпва на разбирането на автора, че програмите за наблюдение и анализ на човешкото поведение, подпомагат процеса по превенция на престъпленията и агресията на територията на обекти от транспортния сектор и внедряването им би подобрило сигурността на транспортната критична инфраструктура в Република България. Основната теза включва две ключови подразбирания, а именно: че доброто познаване на невербалните сигнали и поведенчески маркери има положителна роля за повишаване на сигурността, и второ - програмите за наблюдение, подобряват сигурността на обектите от транспортната критична инфраструктура.

Целта на изследването е да разработи модел на програма за наблюдение, базирана на поведенческия анализ като средство за разпознаване на враждебно поведение.

Поставените задачи са в пет направления: 1) представяне на важната роля на транспортната сигурност като част от сигурността на критичната инфраструктура и извършване проблемен анализ на рисковете и заплахите пред нея; 2) изследване на поведенческия анализ като инструмент за повишаване сигурността на обектите от транспортната критична инфраструктура; 3) проучване на чуждия опит в разработването на програми за наблюдение, основани на поведенческия анализ; 4) представяне на модел на програма за наблюдение, базирана на поведенческия анализ, като възможност за внедряване в транспортната критична инфраструктура; 5) верификация на модела чрез реализиране на експертна оценка на същия.

Дефинирането на четвъртата и петата задачи от докторанта предопределя научни и научно-приложни приноси на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният за становище дисертационен труд отговаря на нормативните изисквания и свидетелства, че авторът познава принципите на сигурността и в частност сигурността на транспортната инфраструктура, познава академична литература в областта, и притежава способността за осъществяване на самостоятелни научни изследвания и аргументирани практико-приложни заключения. Налице са научни и научно-приложни резултати. Методологията на дисертационното изследване позволява в своята системност комплексен изследователски резултат, с който дисертантът успешно изпълнява поставените изследователски задачи и осъществява основната цел на дисертационния труд, като методологията включва: 1) документален анализ; 2) сравнителен анализ; 3) PESTLE анализ; 4) анкетно проучване за внедряване на поведенчески анализ като инструмент за повишаване на сигурността и безопасността на територията на транспортните обекти; 5) експертната оценка за верифициране предложението от автора референтен модел на програма за наблюдение, основана на поведенчески анализ; както и 6) моделът McKinsey 7S.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научни: 1. Предложен е набор от поведенчески маркери, предмет на поведенчески анализ, които да се използват за целите на сигурността на обекти от националната транспортна критична инфраструктура. 2. Разработен е референтен модел на програма за наблюдение, основана на поведенчески анализ.

Научно-приложни: 1. Насочено е вниманието към възможностите, които предоставя поведенческият анализ за повишаване на сигурността на националната транспортна критична инфраструктура. 2. Оценени са възможностите и условията за приложение на програми за наблюдение, основани на поведенческият анализ. 3. Направена е препоръка за внедряване в Република България на програма за наблюдение, включваща използването на средства за поведенчески анализ.

Представените по-горе и претендирани от докторанта научни и научно-приложни приноси са заявени и формулирани коректно, отчетливо кореспондират с поставените задачи и са пряко следствие от синтеза на резултатите от осъщественото научно изследване.

В допълнение, претендираните приноси имат интердисциплинарни характеристики, като независимо от сложността на взаимовръзките между тях, докторантът успява както теоретично, така и чисто практически да обвърже общоикономическите, правните и управленските аспекти в областта на сигурността на транспортната инфраструктура по начин, който позволява принос в теорията и практиката.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените 4 научни публикации са в научното поле на дисертационния труд. По тематичен обхват, академична форма и изследователско равнище тези публикации са достатъчни с оглед научните стандарти и възприетата публикационна практика на кандидатите за приобиване на ОНС „Доктор“ в Университета за национално и световно стопанство.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът представя синтезирано и адекватно съдържанието на дисертационния труд. Включени са всички ключови елементи, предмет на изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните ми бележки не променят положителната оценка на изследването и резултатите от него, като препоръчвам на докторанта **в бъдеще и на принципна основа:**

- да насочва своя критичен изследователски поглед, бележки и препоръки не само към несъвършенствата на националния опит, но и към практиката в изследвания от него чуждестранен опит в областта на управлението на сигурността на транспортната инфраструктура;
- да структурира сложните си интердисциплинарни научни изследвания през призмата на науката за управлението, което ще рече с фокус върху управленските аспекти, а именно: 1) стратегическо планиране и бюджетиране при предлагането на модели и други управленски решения; 2) идентифициране на участниците, координирането и организирането на техните дейности с оглед функционалната им компетентност, 3) подходите при мотивирането на служителите, които ще въвеждат и/или прилагат нововъведенията; 4) контрол на изпълнението и 5) правила за тестване и системно актуализиране на заложените цели, задачи, срокове въз основа на

результатите от осъществения контрол на изпълнението.

8. Заключение

Представената за рецензиране дисертация съдържа изследователски елементи, налице са резултати с характер на принос в науката и практиката. Докторант Тиана Атанасова Калеева притежава способността да осъществява самостоятелни научни изследвания.

В заключение, всичко по-горе дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователна и научна степен „Доктор“ на Тиана Атанасова Калеева в професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Икономка и управление“.

15.12.2023г.

Подпис:

(Доц. д-р Николай Крушков)

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

From: Assoc. Prof. Dr. Nikolay Evgeniev Krushkov, Scientific Specialty “Competitiveness Management”, University of National and World Economy.

Regarding: Dissertation thesis for acquiring an educational and scientific degree “Doctor” in the Scientific Specialty 3.8. "Economics", Doctoral Program "Economics and Management", National and Regional Security Department, Faculty of Economics of the Infrastructure, University of National and World Economy.

Author of dissertation: Tiana Atanasova Kaleeva.

Topic of dissertation: “Improving the Security of Critical Transport Infrastructure Through the Application of Behavioral Analysis”.

Grounds for submission of the review: Participation in the scientific jury for the defence of the dissertation thesis in accordance with Order № 3052/08.11.2023 of the Deputy Rector of the University of National and World Economy.

1. Information about the PhD candidate

The PhD candidate Tiana Kaleeva in accordance with Order № 934/27.04.2020 of the Rector of the University of National and World Economy studied in the Scientific Specialty "Economics", Doctoral Program "Economics and Management", National and Regional Security Department, Faculty of Economics of the Infrastructure, University of National and World Economy.

2. General description of the presented dissertation

The dissertation presented for review is developed in a volume of total 217 standard pages of which 163 pages represent the main text of the research.

Structurally, the dissertation consists of an introduction, 4 chapters, general summary, a conclusion, and also a list of the acronyms, a vocabulary of the terms used, and a list of references, appendixes, a list of tables and figures. The list of information sources includes 248 sources in Bulgarian and English languages and consists of normative documents, scientific articles and reports, books, monographs, dissertations, textbooks and other sources of information. There are 4 publications on the dissertation.

The *relevance* of the study is determined by the objective and in-depth analysis of the increasingly significant role of the transport sector and the transport critical infrastructure in current public relations and the related processes in political, economic and social context, at national, regional and global level.

The *object* of research is the security of critical transport infrastructure.

The *subject* of research covers the activities of applying behavioral analysis to improve the security of transport critical infrastructure.

The *main thesis* of research is based on the author's understanding that programs for monitoring and analysis of human behavior support the process of crime prevention and aggression on the territory of objects from the transport sector and the implementation of these programs would improve security in the critical transport infrastructure of the Republic of Bulgaria. The main thesis includes two key implications, namely: that a good knowledge of non-verbal signals and behavioral markers has a positive role in increasing security, and that programs for monitoring and analysis improve the security of critical transport infrastructure sites.

The *purpose* of research is to develop a model of a monitoring program based on behavioral analysis as a means of recognizing hostile activity.

The *tasks* of research are in five areas: 1) presentation of the important role of transport security as part of the security of the critical infrastructure; 2) research on behavioral analysis as a tool for increasing the security of objects from the transport critical infrastructure; 3) research on foreign experience in the development of monitoring programs based on behavioral analysis; 4) presentation of a behavioral analysis-based monitoring program model that may be deployed in the critical transportation infrastructure; 5) verification of the model by carrying out an expert evaluation of the same.

The definition of the fourth and the fifth tasks by the doctoral student predetermines

scientific and scientific-applied contributions of the research.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The dissertation submitted for review meets the regulatory requirements and testifies that the author possesses the knowledge on the principles of security and, in particular, on the security of the transport infrastructure, and is also acquainted with the academic literature in the field, as well as possesses the ability to carry out independent scientific research and come up with reasoned practical-applied conclusions.

The scientific results obtained by the dissertation have a practical value.

The methodology of the research in its systematicity, allows a holistic research result successfully fulfilling the tasks and the purpose of the research, and includes the following: 1) documentary analysis; 2) comparative analysis; 3) PESTLE analysis; 4) a survey on the implementation of behavioral analysis as a tool for increasing security and safety on the territory of transport facilities; 5) verification of the proposed reference model of monitoring program based on behavioral analysis; as well as 6) the McKinsey 7S model.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

Scientific: 1. A set of behavioral markers subject to behavioral analysis is proposed to be used for the purposes of the security of objects from the national transport critical infrastructure. 2. A reference model of a monitoring program based on behavioral analysis is developed.

Scientific and applied: 1. Attention is focused on the possibilities provided by behavioral analysis to increase the security of the national transport critical infrastructure. 2. The possibilities and conditions for the application of monitoring programs based on behavioral analysis have been assessed. 3. A recommendation was made for the implementation in the Republic of Bulgaria of a monitoring program, including the use of behavioral analysis tools.

The scientific and scientifically-applied contributions presented above and claimed by the doctoral student are stated and formulated correctly, clearly correspond to the tasks set and are a direct consequence of a synthesis of the results of the scientific research carried out with the dissertation.

In addition, the claimed contributions have interdisciplinary characteristics, and regardless of the complexity of the interrelationships, the doctoral student manages both theoretically and purely practically to link the economic, legal and managerial aspects in the field of transport infrastructure security in a way that allows contributions to the scientific

theory and practice.

5. Evaluation of the publications

The presented 4 scientific publications are in the scientific field of the dissertation work. In terms of thematic scope, academic form and level of research, these publications are sufficient in view of the scientific standards and the adopted publication practice of the candidates for the award of the educational and scientific degree "Doctor" at the University of National and World Economy.

6. Evaluation of the abstract

The abstract presents in a synthesized and an adequate way the content of the dissertation. All key elements of the study are included.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

My critical remarks do not change the positive evaluation of the dissertation and its results, and may be considered only as recommendations to the doctoral student **on a principled basis and for her future surveys:**

- to direct her critical research view, notes and recommendations not only to the imperfections of the national experience, but also to the practice of the foreign countries and their experience in the field of transport infrastructure security management;
- to structure her complex interdisciplinary scientific research mainly from the point of view of the management science, namely: 1) strategic planning and budgeting when offering new models and/or solutions; 2) identification of all potential participants, coordination and organization of their activities in view of their functional competence, 3) approaches to motivating the employees who will introduce and/or apply the innovations; 4) control of implementation and 5) rules for testing and systematic updating of the goals, tasks, deadlines based on the results from the control of the implementation.

8. Conclusion

The dissertation submitted for review contains the elements of an academic research, the results achieved contribute to science. PhD candidate Tiana Atanasova Kaleeva has the ability to conduct independent research. The above gives grounds to me to present a positive assessment of the dissertation and I suggest to the esteemed scientific jury to award educational and scientific degree "Doctor" to Tiana Atanasova Kaleeva in the Scientific Specialty "Economics", Doctoral Program "Economics and Management".

December 15th, 2023

Signature

Assoc. Prof. Dr. Nikolay Krushkov